

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 35 (350)

Fredagen den 31 augusti 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam ..... kr. 5:— Iduns Modetidning jämte kolourerade planscher..... 4: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. .... 3:—		Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2-3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för komplette, ingar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	--	---	---	---

Ida Aalberg,
baronessa Yxkull-Gyldenband.

I maj månad detta år firade finska teatern i Helsingfors första kvartseklet af sin tillvaro med en festföreställning, hvarvid teaterns första primadonna, fru Hedvig Winterhjelm, som gäst uppträdde i Alex. Kivis »Lea», samma skådespel, med hvilket den finskspråkiga nationsscenen år 1869 öppnat sin verksamhet i Finlands hufvudstad.

Frukten af en enskild mans arbete och uppoffringar, hälsades detta företag vid sitt framträdande af det fenomanska partiet såsom en ny kraftig insats i den finländska språkstriden, men det har under årens lopp genom samme mans outtröttliga energi höjts till en vida märkligare betydelse och blifvit en viktig faktor i hela nationens andliga odling. Doktor Kaarlo Bergbom har visserligen af både stat, kommun och enskilda åtnjutit understöd, men detta hade föga bätat utan hans förmåga som organisator och hans litterära begåfning. Han har skapat författare och skådespelare af snart sagdt intet, manifesterat en relativt ny form för det finska språkets behand-

ling i tal och deklamation och gifvit teatern en kosmopolitisk, men tillika litterär repertoar. Han har själf, tillsammans med sin syster, fröken Emilie Bergbom, begåfvad och energisk som han, ledt teaterns administration och konstnärliga arbeten, eldat och undervisat ungdomen, öfverskytt nybörjarens luster, gjort talangen bemärkt och omgifvit sig med en tafelrund unga riddare utan fruktan — om också ej alltid utan tadel. Ty de ha stundom lidit nederlag, och deras bragder kunna knappast mätas med de stora kulturländernas måttstock. Men de ha alla burit vittnesbörd om ett redligt arbete, ett oförfärdt mod och en konstantusiasm, som är dess mer respektabel, om man betänker, att området för deras drömmar om ära och guld, på grund af språket, är mycket begränsadt.

Man kan för resten göra sig ett begrepp om den hänförelse och energi, som burit detta företag, när man hör anekdoterna om, att fru Winterhjelm själf ej förstod det finska språk hon talade, när hon spelade Lea, eller om man läter

Visst blir den ena jordad uti en bortglömd vrå,
Där inga blommor pryda mörka kullen;
Visst skall den andra rum i familjegravven få
Och ej uti dan ringa, svarta mullen,

Men hur vår Herre dömer, på förhand ingen vet,
Och den, som här var ringa och föraktad,
I himlen kanske kommer till fröjd och härlighet,
Och där blir som den yppersta betraktad.

Mathilda Langlet.

sig förtäljas sagan om en ung dam, som få år efter fru Winterhjelm's afflyttning till Sverige utsågs att upptaga hennes mantel, och som ledd af herr Bergboms säkra hand tog de första stegen på ett konstområde, där hon nu räknas bland framtidens främsta, jämbördig med Sarah Bernhardt och Eleonora Duse.

Alltsedan sin ungdom har Ida Aalberg tillhört Finska teatern i Helsingfors, och knappast någon säsong har gått till ända, sedan hennes första egentliga debut år 1877, utan att hon, hvar hon än uppehållit sig i utlandet, återvänt hem för att åtminstone en eller annan afton applåderas af sina landsmän. I de flesta stora roller hon spelat har hon hemma pröfvat sina krafter, innan hon utfört dem i utlandet, och när hon då och då för några månader försvunnit från scenen för att ägna sig åt studier eller hvila, har det varit i sitt hem i Helsingfors, hon helst har dröjt. Något fast engagement har hon under de sista tio åren ogärna och endast för någon kortare tid antagit, dels emedan hon framför allt, öfver allt och i allt älskar friheten, som ger hennes konst sin prägel, dels emedan ingen makt i världen förmår eller kan förmå henne till ett yrkesmässigt arbete, som medför trötthet, leda och manér. När hon studerat in, lefvat sig in i några nya roller, har hon först spelat dem hemma, spelat dem på tiotal repetitioner och med en lidelse, en energi, en försakelse af sig själf, som om middagen uttömt hennes krafter i lika hög grad som aftonens offentliga uppträdande; sökt olika former, olika uttrycks-sätt, till hon funnit dem, som sannast och påtagligast återgifva den bild, hon vill framställa — då först uppträder hon, då blir hon förstådd, då blir hon applåderad. Och så ut i den stora, lefvande, fria solljusa världen, för att glömma mödor, ängslan och oro, för att njuta frukterna af arbete och vaka, för att fira nya triumfer och återgälda sina landsmän deras jubel med rätten att vara stolta öfver henne.

Hvar och en skall förstå hennes lif, hennes arbete och hennes konst, som hör henne säga följande replik i »Kirsti Fleming»:

»I vinter, Claus, fara vi bort från Laukko. Vi gästa Abo och Kastelholm och sedan . . . Ut, ut, ut! Fyra fålar för släden och så öfver isen, i galopp — huj, huj, huj — före solen! När morgonen kommer, äro vi redan långt ute, skimrande rosiga skuggor dansa framför oss, och när solen rinner upp, glittrar snön som gnistor kring hästarnas hofvar. Därute, därute — allt är hvitt, allt är fritt, allt är mitt och ditt! . . . Luften är lätt att andas, den kommer från solen, vinden är frisk, den kommer från solen, lifvet är skönt att lefva i solen . . . Skogen tar mitt lif, Claus, skogen så som natten! Det rör sig och hviskar i skogen, det är skräck i natten . . . Och Laukko är för dig som skogen för mig och natten . . .»

* * *

År 1880, vid knappast tjugu års ålder, uppträdde fru Ida Aalberg för första gången i utlandet, på den magyariska nationalteatern i Pest, den hon på finska utförde hufvudrollen i ett ungerskt folkskådespel, hvori hon några år tidigare debuterat på finska teatern, och 1882 ägde hennes första gästspel rum i S:t

Petersburg rum. Redan då förklarade den ryska kritiken henne vara en konstnärinna, hvars besättning hvarje nation måste afundas Finland, och vid hennes senare besök därstädes, 1891 och 1894, har hennes popularitet stigit till jämhöjd med de förnämsta europeiska artisters, hvilka pläga besöka den ryska kejsarstaden. Under säsongen 1884—1885 uppträdde hon i Kristiania dels som *Ophelia* — samma roll, som hon 1885 utförde vid en Rossiföreställning på kungl. teatern i Stockholm — dels som *Nora*, och detta på ett sätt, som Ibsen själf säges ha förklarat öfverträffa hans vackraste illusioner, och som antagligen föranledde ett senare honom tillskrifvet uttalande, att ingen nu lefvande artist vore så ägnad att utföra Hedda Gabler som fru Ida Aalberg. År 1885—1886 var konstnärinnan engagerad i Köpenhamn, men erhöi där en mindre lycklig repertoar och återvände redan tidigt följande vår till Finland. Under tiden från 1887 till 1890, då hon för första gången uppträdde i Berlin, tillhörde hon spidda tider den finska teaterns stående ensemble, men ägnade sig hufvudsakligen åt studier och åt vården af sin hälsa, som barnomens försakelser och ungdomens arbete hotade att angripa. Det första skedet i hennes konstnärliga utveckling var till ända, och frågan var, om och när ett nytt skulle inträda med mognad själfständighet i innehåll och former.

Och det kom — från och med det lysande gästspellet i Berlin 1890, tillsammans med den berömda tyske skådespelaren Joseph Kaintz, samt följande års lika framgångsrika uppträdande i S:t Petersburg. Hennes tidigare uppgifter såsom *Nora*, *Rebecka*, *Maria Stuart*, i Björnsons skådespel, *Jungfrun från Orleans*, *Gretchen*, *Ophelia*, *Regina von Emmerits* och *Hoppetossan* i »Arbetarens hustru» — ingen af alla dessa kunna mäta sig med *Hedda Gabler*, *Julia*, Schillers *Maria Stuart*, *Adrienne Lecouvreur*, *Kameliadamen*, *Thérèse Raquin* och *Kirsti Fleming*, i hvilka fru Ida Aalberg, hvad uppfattningens själfständighet och djup, hvad utförandets realism, hvad bildernas ädla helgjutenhets och sanning samt hvad en glänsande teknik beträffar, står på höjden af vår samtids skådespelarekonst.

»Fru Ida Aalberg,» skref Novoje Vremjas teaterkritiker vid hennes gästspel i Petersburg i februari detta år, »besitter ett outtömligt förråd af nervkraft och lidelse. Hon spelar icke på tiljan, utan lefver uti sin roll, som hon belyser med lifvets och sanningens ljus. Hon åsidosätter därvid ingalunda de sceniska detaljerna, hennes diktion, mimik och plastik nå ända till fullkomlighet, men äro därjämte i allo originelt genomtänkta, och hennes prestationer i sin helhet erbjuda en djup njutning, som inpräglar de bilder hon skapar i åskådarens hjärta och själ. Efter detta gästspel lämnar fru Ida Aalberg intet ringaste tvifvel därom, att hon tillhör antalet af den europeiska scenens få första rangens skådespelerskor.»

Den ryske kritiken har därmed sagt det bästa och riktigaste, som man i få ord kan säga om fru Ida Aalbergs konst. En uppgift, som behagar henne, gör i henne en oemotståndlig eröfring. Hon spelar icke, hon lefver skaldens tankar på scenen, identifierar sig med och uppgår fullständigt i de personer hon framställer, och det förefaller åskådaren, som

såge han verkliga händelser draga förbi hans ögon, lifvets växlande former, lika skiftande, lika omedelbart och dock trolskt förbundna som bilderna i ett kaleidoskop. Hon känner ej heller några yttre hinder att gifva sin inspiration ett stort, kraftigt och äkta dramatiskt uttryck. Hennes rörelser kunna skrämja och berusa på samma gång, och hennes röst äger nyanser från vaggvisans tongångar till ormens väsende och till lejoninnans hungriga, vilda rytande. Hennes åtbörder och hennes stämma, har någon sagt, forma sig efter skiftningarna i hennes själslif som en mjuk silkesdräkt efter sköna former. Hon förbrukar ej sin kraft i de stora scenerna, hennes spel hvilat ej ett ögonblick, och den ro, som följer så upprörda lidelser, verkar i hennes framställning som en ljum sommarafton, när regnet upphört.

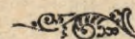
* * *

Fru Ida Aalberg har utgått från ett enkelt hem i Finlands skogsbygder. Rodan som barn elev vid finska teatern, erhöi hon, då hennes anlag visade sig allvarligt lofvande, statsunderstöd för studier i utlandet, och hennes första lärarinna utom Finland var fru Seebach-Niemann i Dresden. Hon har sedermera längre tider vistats i de stora världsstäderna och är mäktigt att tala och spela på flere främmande språk. År 1887 inträdde hon i äktenskap med en af det fenomanska partiets ledande män i Helsingfors, advokaten Lauri Kivekäs, som afled i februari år 1893. Sedan början af juni detta år är hon för andra gången gift, med baron Alexander Yxkull-Gyldenband från Riga, bosatt i S:t Petersburg.

Den skandinaviska tourné, för hvilken hon nu blifvit engagerad, och som tager sin början i Stockholm dagen efter att detta nummer af Idun utkommer, skall säkert i Finland, och af alla partier därstädes, följas med samma intresse som här. Ty det är första gången, som den fräjdade skådespelerskan uppträder på *svenska språket*, hvarifrån omständigheter, öfver hvilka hon ej varit herre, hindrat henne i hennes hemland.

Det behöfver ej sägas, att med intresset de lifligaste önsknings om lycka och framgång skola följa henne — den finska konstens Cendrillon, såsom Zachris Topelius kallar henne i sin vackra dikt till hennes ära.

Harald Mjander.

Huru man förlofvar sig.

Några betraktelser för Idun
af
Helena Nyblom.

»Lofven är ärlig, hållen är besvärlig,» säger ordspråket, och den sanningen ha nog de flesta människor erfärit.

I ett entusiastiskt ögonblick, i en period, då en eller annan bestämd böjelse gör sig gällande, kan det förefalla en människa, som om ingen frihet i världen vore att jämföra med de gyllene länkar hon själf pålägger sig, — och så förlofvar man sig.

De flesta människor förlofva sig i sin ungdom, och det är då en lycka för dem, om deras personlighet redan då är så tydligt utvecklad eller går en så konsekvent utveckling till mötes, att det, som är deras ideal vid tjugu års ålder, också förblir det hela deras lif igenom.

Huru sällan detta är tillfället, veta vi nog alla.

Hvad man älskar, när man är tjugu, småler man ofta åt, när man är fyrtio, och betraktar i ålderdomen som en barndomsförvillelse.

Det är därför en ganska farlig sak att förlofva sig, och skulle man vänta därmed, till dess man vore helt utvecklad och fullkomligt visste, hvad man ville och fordrade, så komme nog de flesta förlofningar att ingås mellan personer af oroväckande hög ålder. Men lyckligtvis är vår natur icke skapad så, att den uteslutande låter sig leda af förståndsresonnemanger, och ett ungdomligt hjärta, som i sin första entusiasm för kärleken griper efter sitt ideal för att förverkliga det, får ofta ett rikare lifsinnehåll trots alla jämkningar det måste göra på sitt fångna ideal, än det förstånd, som, efter ett långt väljande mellan: »Jag skall» och: »Jag skall icke», bestämmer sig för att underkasta sig möjligheten af ett misstag.

Skulle man skriva en bok om alla de olika fall af förlofningar, som ingås af de mest motsatta, begripliga och obegripliga orsaker, skulle ingen människa vara stark nog att kunna lyfta en sådan bok och ingen människa bli tillräckligt gammal för att hinna läsa ut den, ty den skulle komma att innehålla hela mänsklighetens historia.

Jag tror, att till och med den visaste och godaste människa i världen icke skulle kunna uppställa vissa lagar, efter hvilka det skulle bli mest lyckobringande att ingå förlofningar.

Finnes det något i lifvet, som är personligt, så är det det personliga tycket, och är det något, hvari man icke duger till att råda andra, så är det i fråga om hjärte-affärer. Det var en klok gammal dam, som en gång svarade en person, som af henne bad om hjälp att arrangera ett parti: »Nej tack! Jag låter helst folk göra sina dumheter själfva!»

Utan tvifvel är det i allra flesta fall en lycka för en ung man att tidigt förlofva sig; om han verkligen vid unga år finner en flicka, som för honom tyckes vara arbetets högsta belöning, blir också arbetet för honom af helt annat värde, och det blir samma skillnad på rytmen i allt, hvad han då företager sig, som det är skillnad på den soldatmarsch, hvilken går efter full musik, och på den som trafvar under torra kommando-ord på den dammiga, varma landsvägen.

Det är icke blott beskydd mot frestelser, som en ung kärlek ger, det är också en styrkande klang öfver hela tillvaron och det lyckliga medvetandet om att strida för en fana.

Skandinavien, Tyskland och England äro de långa förlofningarnas hemländer. Vi ha hos oss exempel på, huru människor gå förlofvade ett halft lif för att äntligen på äldre dagar kunna få ett anspråklöst gemensamt hem. Jag vet ett gammalt par, som på sin förlofningsdag gömde de halft nedbrända ljusen från festbordet för att tända dem tjugufem år efter på sin bröllopsdag och slutligen bränna de sista stumparne på sin silfverbröllopsafton.

Det är något storartadt rörande i en så lång och tålig kärlek, men utan tvifvel äro långa förlofningar i allmänhet en olycka, ett

sorgligt bevis på de vanskligheter, som samhället uppställer för dess medlemmars existens.

Antingen böra två människor, som älska hvarandra, lefva tillsammans och dela arbetet eller också vara långt ifrån hvarandra och föra ett fullkomligt själfständigt lif, till dess de kunna förenas i ett hem. Att lefva länge i hvarandras närhet som förlofvade är ett tillstånd, som tär förskräckligt på kärleken och lätt kommer den att dragas ned till karrikatur.

I en af Heibergs vaudeviller: »De Uadskillelige» har han framställt ett sådant köpenhamnskt, förlofvadt par: »Malle og Klistet», — ett gammalt par, som från början till slutet af komedien gå arm i arm lika oskiljaktiga som de siamesiska tvillingarne och väcka ett oemotståndligt skratt genom sitt trädslitna, sentimentala kärlekspjunkt.

Det står i en svensk folkvisa:

»I femton långa år jag dig vänta vill,
Och kommer du inte då,
Så väntar jag ändå —
Uti rosor.»

Det är vackert, när en kärlek kan vänta »i rosor», — men då måste den älskade vara långt borta. Då kan kärleken bevaras som en dröm om en lycka, som en gång kan blifva sann.

Kunna därför två unga människor icke gifta sig på många år, så är det nog det bästa, att det går ett haf eller två emellan dem, och det finns för resten intet säkrare sätt att göra människor envisa i sin kärlek till hvarandra än att skilja dem åt. Det är en viss solrök öfver allt, som är långt borta, som förgyller och förskönar, och hvilket ofta, på nära håll, bara blir till vanligt dam.

Men kan man icke önska någon en mångårig förlofning, så kunna vi, nordbor, icke heller tänka oss ett giftermål, som icke har blifvit förberedt af en tids förlofning, under hvilken de två parterna kunna lära känna hvarandra och veta hvad de göra, ja, ha sin frihet att lämna hvarandra, om de skulle inse, att deras förbindelse icke kunde bli, hvad de hade tänkt sig.

Dessa häftiga förlofningar, då man förlofvar sig den ena torsdagen och gifter sig den andra — i samma vecka —, förefalla oss icke vidare betryggande för en framtida lycka.

Man kan förlofva sig af öfverilning, men man bör aldrig gifta sig af öfverilning. Följden af dessa häftiga inklinationspartier äro de många skilsmessor, som nu förekomma i våra nordiska länder, och som, utan undantag, endast bringa olycka och fördärf med sig.

Innan en människa lofvar bort sig för hela lifvet i äktenskapet, gör hon bäst i att ganska länge pröfva sig själf och lära känna den, med hvilken hon skall företaga den besvärliga vandrigen.

I de romanska länderna är en förlofning icke blott en hjärte-affär, det är en familjefråga, där föräldrarna å båda sidor, eller deras ställföreträdare, ha det afgörande ordet.

Hos oss bli, som man vet, föräldrarna sällan rådfrågade. Förlofningen upp göres mellan de unga tu, ofta utan att föräldrarna ha aning om, att de känna hvarandra, och när då en son eller en dotter kommer och anmäler den stora händelsen, ha pappa och mamma ingenting annat att säga än:

»Nej, har du förlofvat dig! Jag gratulerar!»

Det finns naturligtvis tillfällen, då föräldrar eller målsmän bestämdt sätta sig emot en för-

lofning, men det hör till sällsyntheterna, att deras motstånd har några följder.

De unga människorna hos oss äro för det mesta så själfständiga, att de, i alla viktiga frågor, och allra mest där det gäller kärlek, alldeles bestämma öfver sig själfva. Skulle pappa eller mamma säga nej till en förbindelse de önska, så — kan man förlofva sig utan pappas och mammass samtycke.

* * *

Då det är barnen och icke föräldrarna, som förlofva sig, är det ju ganska naturligt, att en dotter har rätt att själf säga det afgörande ja eller nej. Om hon än, af kärlek och förtroende till sina föräldrar, skulle uppge en förbindelse, hon själf önskar, så kan dock intet tvinga henne till att mottaga en man, som är hennes hjärta emot. Att ett tvunget äktenskap, i hvilket land det än må ingås, är en olycka, ja, en synd emot allt, hvad godt är, därom kan säkerligen endast vara en mening. — Men det finns många sätt för att öfvertala.

Förr i världen sade en far till sin dotter:

»Du tar den man jag befäller dig, eller jag tar lifvet af dig eller sätter dig i kloster.»

Nu för tiden går man icke så barskt till väga, men med god diplomati kan man komma lika långt.

Friaren har ett vackert namn och en stor förmögenhet, föräldrarna behöfva dessa värdefulla saker och förstå att, droppe för droppe, ingjuta den föreställningen i deras dotters sinne, att hon skulle vara sina föräldrars räddande engel, om hon ginge in på förlofningen.

»Tänk på allt, hvad pappa har gjort för dig! Hvad han har slitit och släpat och huru godt det skulle vara för honom att få ro på sina gamla dagar,» och så framhäfvas alla friarens goda egenskaper. Han är visserligen något till åren kommen, men det är icke åldern, som afgör karaktären. Han älskar henne, han vill bära henne på sina händer. Och så gör mamma en pittoresk beskrifning af familjegodset, af de vackra ekipagera och hästarne, vrider om nyckeln till juvelskrinet och lyfter på familjejuvelerna och slutar med att med en kvävd suck häntya på, hvilken paradisk tillvaro de alla skulle kunna föra, — hela familjen, — hvar en sommar, bara lilla Emmy ville säga det enda lilla ordet: »Ja.» — Och bröderna! Ja, deras framtid skulle då vara tryggad, om de finge en så rik och en så generös sväger. Sig själf vill hon icke ens tala om! — Mamma har ju varit van att aldrig tänka på sig själf, — bara alltid på andra; hela hennes lif har ju endast varit en uppoffring, hvarför skulle hon icke undvara och försaka intill det sista? Hon skulle knappt kunna tänka sig en sådan lycka som att nu på gamla da'r få hvila ut i sin dotters hem, obekymrad af penningbekymmer och framtidsorger o. s. v.

Det finns, som sagdt, många andra sätt att öfvertala på än att säga: »Kom, så skall jag kväfva dig,» — och slutet blir som oftast, att lilla Emmy ger tappt och räcker handen till den tjocka, skalliga, tunnbenchta baronen eller grosshandlare rouéen, och medan hennes hjärta mera och mera krymper tillsammans, lägger hon flere och flere härligheter till sin utstyrel.

Sådana förlofningar se vi hvar dag arrangeras, och världen applåderar dem och presten välsignar dem framför altaret, och ingen tänker på, att hela affären är lika nedsättande och simpel, som när en sultan köper

en slafvinna och räknar upp guldpiastrarne på bordet till säljaren.

Men det är icke endast folk af de högre klasserna, som stifta förlofningar för pengarnes skull. Bland bönderna spelar den ekonomiska delen af saken också en stor roll.

Jag minns en tilldragelse från Danmark, då en bondedotter hade en friare, som hon gärna ville ha. Friaren tyckte också om henne, men dessutom tyckte han mycket om hennes hemgift, som han parlamenterade med fadern om. Den skulle bestå af vissa pengar, kreatur och bohag, men det var också fråga om att dela gödselhögen, och det kunde flickans far icke riktigt bestämma sig för. En god gödselhög är ju en bondes guldgrufva, och den tillkommande svärfadern ville icke gärna se sitt guld förskingradt. Friaren stred för sin fördel, fadern höll på sin.

Föremålet för frieriet satt i storstugan med förgråtna ögon och såg från den ena till den andra, medan dispyten varade. Gubben blef mer och mer halstarrig, friaren mer och mer kylig.

Han gick långsamt mot dörren och tog i låset; så vände han sig en gång till och sade: »Nåå, — får jag halfva gödselhögen?»

Men nu kände gubben det, som om han skulle taga afsked af något allt för kärt, och svarade ett bestämdt: »nej!»

»Ja, så får det vara det samma,» och dörren föll igen efter kärleken.

Antingen det nu gäller en gödselhög eller ett familjegods, så kommer det ju egentligen ut på ett. När de yttre fördelarne afgöra en förlofning, så är den i alla fall något helt annat, än hvad den borde vara: en förbindelse mellan två människor, som älska hvarandra och önska att lefva hela lifvet tillsammans i nöd och lust.

En annan sak är att alldeles se bort ifrån yttre omständigheter, och i den riktningen gå nog ofta unga människor för långt.

När en helt ung man, som alldeles icke har några utsikter att kunna försörja sig, långt mindre en familj, binder en flicka vid sig, som i årtal skall vänta på, att de skola kunna skaffa sig ett hem, påtager han sig ett stort ansvar. Det är många, som påtaga sig ett dylikt ansvar, för hvilka det är sporren till att med dubbel energi gripa sig an med arbetet. Äro de båda säkra på sig, är kärleken en makt, som kan öfvervinna alla svårigheter. Men ofta tages saken ganska lätt, och en förlofning är en följd af ett ögonblicks stämning, en flyktig höjelse, som sedan visar sig allt för svag att kunna uthärda en lång pröfvotid.

Man fladdrar åstad på en bal. Han ser bra ut och är en utmärkt dansör. Hon är förtjusande, klädd som en prinsessa, fastän hennes far kanske endast är en fattig kapten, och medan musiken ljuder, och de sväfvva omkring i hvarandras armar, känna de det alldeles säkert, som om det skulle vara lifvets högsta lycka att för evigt sväfvva omkring så där i valstakt, hon i en sky af tyll och rosor, han i sina bästa frackkläder och utan minsta bekymmer för studier och penningelån.

Och allt efter som natten skrider fram, blir värmen större, både utom och inom dem, och hon glömmet både tiden och sina andra kavaljerer för att allt jämt dansa med denne ende, sympatiske, oemotståndlige.

Hvad honom angår har han glömt både himmel och jord för sin ängel i tyll och rosor.

(Forts.)

Xenia-institutet.

Ryske tsaren och kvinnofrågan.

Som Iduns läsarinna af de dagliga tidningarna förnummit, har nyligen, under stora festligheter, kejsar Alexander af Ryssland förmått sin äldsta dotter, storfurstinnan Xenia, med storfurst Alexander Mikhailovitsch. Det olycksfall, som drabbade de unga nygifta på själfva bröllopsresan, då den vagn, i hvilken de körde från vigseln, stälpte och de därvid skadades, har än vidare fäst uppmärksamheten vid denna tilldragelse. Hvarför Idun i dag meddelar den unga brudeus bild är emellertid närmast af en annan och fägningsammare anledning — kejsaren har till en åminnelse af dotterns bröllop donerat rikliga medel till upprättandet af ett kvinnligt institut, som skall bära hennes namn och torde få betydelse för kvinnosaken i Ryssland.

I det kejsarliga brevet heter det, att de unga flickor, 350 till antalet, hvilka komma att upptagas i det nya institutet, därstädes

Storfurstinnan Xenia af Ryssland.

skola erhålla »en uppfostran, hvilken å ena sidan skall kunna vara dem till gagn, om de gifta sig, å andra sidan däremot skall göra det möjligt för dem att på ett hederligt sätt förskaffa sig lifvets uppehälle, om de förblifva ogifva.»

Kejsaren har med andra ord tillkännagivit, att han helt visst anser såsom kvinnans förnämsta uppgift att ingå äktenskap, men att man ej bör förbise det faktiska förhållandet, att ganska många flickor af ett eller annat skäl ej komma att inträda i äktenskap, och att det till följd häraf är alldeles nödvändigt att förbereda den uppväxande ungdomen på sådant sätt, att den ej kommer att stå hjälplös, om den blir hänvisad till att själf deltaga i striden för tillvaron.

Om kejsarens vackra och förståndiga afsikter komma att genomföres inom Xenia-institutets murar, och det är skäl att tro, att så sker, skall den nya uppfostringsanstalten i väsentlig grad komma att skilja sig från de andra, redan existerande instituten af liknande slag, isynnerhet från de högförnämna Smolna- och Katarina-instituten. Bland de unga adliga flickorna, hvilka uppfostras i dessa, finnes det många af rik adlig familj, men ännu flere af ytterst fattig familj, och

alla uppfostras de, såsom det synes, endast med det målet för ögat att kunna briljera i den förnämna världens salonger; de lära sig sålunda att föra en kvick konversation på flere olika språk, att uppträda såsom »tjusarinnor», med en förtjusande blandning af *grandessa*, koketteri och blygsamhet, att göra sina kroppsliga behag gällande så mycket som möjligt; men det göres intet eller föga för att hos dem utveckla själens och hjärtats vackra egenskaper. Därjämte vänjas de till en viss grad vid lyx och högfärd — de unga flickorna företaga sina promenader i vagn efter fyra hästar — och den dag de lämna dessa förnämna institut, återvända de rika bland dem till sina familjers luxuösa salonger, och inom kort »göra de lycka», gifta sig med någon högförnäm . . . och göra fortfarande lycka; de fattiga återvända till sina familjers ofta mer än blygsamma våningar, och allt för många af dem känna sig olyckliga under de små förhållanden, de numera tvingas att lefva uti; många af dem komma aldrig att vänja sig vid dessa ändrade förhållanden; de kunna ej själfva förtjäna sitt bröd på hederligt sätt, och det är ett sorgligt faktum, att ett stort antal af Petersburgs och de öfriga ryska städernas, liksom äfven många af Paris' och Londons *demimondaines* hafva uppfostrats i Rysslands högadliga institut.

Det ofvannämnda kejsarliga tillkännagivandet har en betydelse, som räcker längre än till uppfostringsystemet i Xenia-institutet; det torde komma att utöfva ett välgörande inflytande på alla ryska myndigheters hållning gentemot kvinnofrågan, som är brinnande äfven i Ryssland.

I RO.

Skiss för Idun af *Mari Mihi.**)

Er der intet mer igjen,
Din sjæl kan vinde Ro paa,
Trøst dig, trøst dig, snille Ven,
Døden kan du tro paa. —
Arne Garborg.

Efter återkomsten från England var gamle öfversten ej sig rätt lik. Hans gamla vanor, fordom lika inbitna som det är han vid Dybbøl erhållit af en tysk uhlan, hade fått en våldsam knäck. Han glömde raka sig om morgnarna, han glömde toddyn om kvällarna, ja, länge Modig, kalfaktorn, hade flere gånger till sin förskräckelse lagt märke till, hurusom hans husbonde somnat, då han läste högt för honom ur Post- och Inrikes.

Många undrade, hvad det var, som kommit honom att åldras tio år på några veckor, men honom själf tordes naturligtvis ingen fråga, och gamle Modig skakade endast mystiskt på hufvudet åt dem, som försökte locka ur honom något. Som emellertid det bullrande hufvudstadslifvet och de alltmer vänliga arfvingarne började trötta gamle öfversten, lät han öfvertala sig att »byta klimat», som läkarne säga, och resa till Ronneby.

Den härliga luften, en blandning af friska hafsbrisar och milda fläktar från ängar och bokskogar, och framför allt Modigs trägna omsorger tycktes småningom komma honom att lefva upp igen. Dagligen såg man den gamle knekten följa sin husbonde på hans promenader vid åstranden, till Djupadal eller Silfverförsen.

De hade så mycket gemensamt dessa båda, den stolte högättade chefen och den simple soldaten. De voro båda födda att försvara ära, konung och fädernesland, det enda här i världen det lönade mödan att dra blankt för. De hade båda haft

*) Våra uppmärksamma läsarinna skola nog lätt spåra det nära sammanhanget mellan denna skiss och den lilla skissen »Dansprogrammet» af samme förf. i n:r 15 för i år.

sina drömmar som besvikits, sina förhoppningar som gäckats. — Malcolm Langenhjelm hade drömt om att bli lycklig, Modig hade drömt om att bli fanjunkare. Ingendersa hade sett sina önsknings uppfyllas. Än sedan! De fingo skaffa sig nya förhoppningar, nya önsknings. De fingo önska sig ro, lugn ostörd ro i stridens och stormarnas värld.

En dag erhöj Modig för ovanlighetens skull ett mycket vidlyftigt bref, hvori den bedröfliga stafningen endast kunde försvaras af det hjärtliga innehåll. Trots detta verkade skrifvelsen en märkbar förändring i hans yttre. Hade det varit fråga om någon annan, skulle man kunnat kalla honom nervös, men jag betvivlar högeligen, att Modig hade några nerver. Han blef orolig och tvär och funderade både hit och dit, huru han lämpligast skulle kunna framställa sitt ärende. En dag tog han dock mod till sig.

»Vet nådig öfversten, jag känner mig egalang som Röda Lisette, när hon blef sömstucken. Jag vet besittningen inte, på hvilken fot jag skall stå,» menade n:r 8 Modig, ursinnigt rifvande sig bakom örat.

Öfversten plögade vanligen kunna gissa sig till betydelsen af de något djärfva bilder, hvarmed hans kalfaktor älskade att pryda sin breda östgötadialekt, men denna gång var det omöjligt att förstå, hvart han ville komma.

»Har du ondt i fortkomstledamöterna, så måste du vända dig till läkaren eller försöka med Wassmuthsringar,» rådde hans husbonde.

Modig insåg, att öfversten sväfvade i villfarelse, och att han måste göra pinan kort och förklara sig närmare.

»Jo, si det är just på det viset, att jag har liksom fått bref från syster min, Brita-Stina i Åsen, förstas. Mannen hennes satt af i vintras, så att hon har svårt att reda sig med alla barnen, kan en veta. Ingen hjälp har hon af dem, för äldsta pojken är bara tretton år, så han duger, Gud nåde oss så visst, inte till annat än att valla kriter och sveda gärsel, om en ens duger till det. Så nu ber hon mig mer än hvad jag är värd, att jag skall komma dit och hjälpa henne med torpet. — Rysligt svårt är det att lämna nådig öfversten, men det kan ju inte hjälpas, och nådig öfversten kan nog få någon, som är flinkare i benen än n:r 8 Modig,» menade husaren och tryckte handloven i ena ögonvrån.

En svag ryckning i Malcolm Langenhjelms ansiktsdrag förmärktes vid Modigs första ord. Men snart hade de återtagit sin förra lugna prägel.

»Jag trodde aldrig, att du skulle komma att lämna min tjänst,» sade han, »och det kommer du heller aldrig att göra. Men jag ger dig permission på listtiden med fördubblad lön. Seså, inga tacksägelse. Res genast dit du är kallad. Det är förfärligt att komma för sent till dem, som har rätt till ens hjälp och beskydd. — Och nu farväl Modig, tack för de tjugu åren och tänk någon gång på din vän Malcolm Langenhjelm.»

»Förvål, öfverste.»
Tvänne gamla, darrande händer förenades för sista gången i ett långt, trofast handslag, tvänne gamla händer, som aldrig lyfts till någon vanhederlig handling. Men deras blickar möttes ej. Båda vände bort sina hufvud i afskedsstunden. De krutstänkte veteranerna blygdes att visa, att det kunde klappa ett vekt hjärta inom kronans rock.

Då Modig var borta, gick det fort med gamle öfversten. — Man såg honom dagligen sitta i brunnsparken med hakan stödd mot käppkryckan och Pilo hopprullad vid sinna fötter. Hans husbonde hade kommit till samma åsikt som vicomte de Chateaubriand: ju mer man lär känna människorna, desto högre lär man sig akta pudlarna.

De »på vattnet gående» brunngästerna hälsade vördnadsfullt på den gamle, där han satt. Men deras hälsning blef aldrig besvarad; han såg dem ej ens. Människorna hade upphört att intressera honom, då han stod vid grafven därtvå i Somerseshire, då han läst hennes afskedsbref, då han fått veta, hurusom hon varit honom trogen till det sista, huru hon väntat på honom, till hennes hår hvitnat och hennes trogna, långtande hjärta hade slutat att klappa. — Gamle öfversten hade lämnat verklighetens kalla värld för fantasiens höga, klara rymder. Där stiftade han själf lagar, där var hans konungarrike, eröfradt af honom själf och befolkadt af hans andes barn. Där lefde han nu i det stora lugnet, medan den andra världen, glädjens och sorgens värld, allt mer förbleknade bakom likgiltighetens täta slöja.

Likt en af dessa melodier, som, en gång hörda, man omedvetet fäster i hjärnan och opphörligt upprepar, så frammanade han ständigt den fagra bilden af sitt lifs älskade, ytterligare förskönad

af den strålgans, hvarmed minnet plägar omgifva sina söndagsbarn.

En morgon voro krafterna så nedsatta, att han måste afstå från sin promenad, och den unge läkaren, som dagligen besökte honom, antog en betänksam min, då man frågade honom, hvarför ej hans patient befann sig på sin vanliga plats under de grönlummiga bokarna.

Följande afton gick gamle öfversten ur tiden med fromt knäppta händer och ett stilla leende öfver de rynkiga dragen. Ingen fruktan, ingen själskamp stod att läsa hos honom. Endast en sakta suck, och han var öfver på den andra sidan, hade ingått i det andra lifvet.

Så kom begrafningen med kransar och tal, med buller och bång, med djup, stum sorg och högljudt liseri, med Nordqvists sorgmarsch, spelad af X-ska husarerna, och långa prälände nekrologer i tidningarna.

Och de stackars otröstliga arfvingarna började rifva i hans gömmor med en ifver, som varit värd ett dyrbarare mål. Ty gamle öfversten var fattig, och större delen af hans pension hade gått till gamla kamrater, till uttjante soldater, som annars ej skulle kunnat dra sig fram på sitt undantag, till unga skägg och sorglösa underlöjtnanter, som annars skulle haft katten så svårt att få debet och kredit att skyla hvarandra. — Malcolm Langenhjelm hörde ej till dem, för hvilka Zola skref l'Argent.

Langenhjelmar hade kommit långväga från alla världens hörn för att följa gamle öfversten till grafven och för att inventera hans bo. Giriga händer trefvade i hans tillhörigheter, snikna blickar spanade efter dolda skatter. Men där fanns intet. Omsider kom man till lönlådorna i chiffoniern. —

»Några pikanta kärleksbref skall väl den gamle stoffilen ändå ha lämnat efter sig,» hoppades man.

Men ack, där fanns ej annat än ett stackars dansprogram, gulnadt af ålder. Det var det enda af intresse, som fanns bland kvarlåtenskapen — af intresse, ty man grubblade skarpt, ehuru förgäfvat, öfver orsaken till, att just den där gamla velinbiten blifvit så omsorgsfullt bevarad. Man vände och vred den på alla håll i hopp att man härigenom skulle kunna uppdaga någon gyllene hemlighet. Man trodde, att den möjligen skulle vara någon slagruta, hvarigenom hans ägodelar skulle komma i dagen. Fåfångt! Endast några till hälften utplånade namn stodo att läsa därpå, några namn, hvars fagra ägarinnor slumrade i förgätenhetens lugna fann.

När man så ej kunde finna någon lösning på gåtan, blef dansprogrammet med sin dunkla hemlighet obarmhärtigt kastadt på elden. Det flammade upp en kort sekund för att strax därpå förkolna.

Ack, det hade ju dock kommit ett gammalt krigarehjärta att flamma upp än en gång efter fyratio år!

Men nu var gamle öfversten i ro.

Märta Eketrä.

Det redan länge motsedda dödsbudet har nu kommit; efter ett tungt, men tåligt buret lidande afgick kammarröken hos h. m:t drottningen Märtha Eketrä med döden i söndags afton å Ulriksdals slott. En ovanligt ädelsinnad kvinna har med henne skiljts hädan, och vår drottning har förlorat sin förtrognaste väninna, sin hängifnaste tjänarinna. Den sorg, som närstående anförvänder och talrika vänner känna vid denna graf, delas därför ock af den kungliga familjen, hvilken i annonserna om dödsfallet låtit införa följande värtaliga ord:

Till dessa sluter sig i tacksam hägkomst den Kongl. Familjen, främst däribland Hon, åt hvilken den bortgångna ända till det sista hängifvet ägnat sin tjänst.

Vi skola i nästa veckas nummer bringa den hädangångnas bild och en lefnadsteckning, verkställd af en med ämnet förtrogen penna.

Till den brutna blomman.

Till fröken Märta Eketräns minne.

»Mätte mitt lidande ske till Guds ära.» (Den hädangångnas egna ord.)

Härligt prydda än stå jordens dalar,
Ljustig fågling hvarthän ögat ser,
Allt om Skaparns kärlek mäktigt talar,
Blomma huldrikt emot blomman ler.

Med en suck så djup jag blicken vänder
Ifrån grönladd jord i högtidsskrud,
Och en bön jag varm och stilla sänder
Upp till allbarmhärtighetens Gud.

För en blomma, utaf smärtans pilar
Bruten. Nyss hon stod så mild och skär,
Tåligt nu på smärtans läger hvilar;
Hjälp och trösta, du, o Herre kär!

Stoft vi äro, hjälplöst se dig lida,
Ögat skymmes utaf brännhet tår.
Intet mäktar vännen vid din sida —
Kärleksrik Han är och allt förmår.

Han allena — han kan lindra nöden,
Han, som för oss alla göt sitt blod,
Han, som tåligt gick för oss i döden
Och som städse var din herde god!

Brutna blomma! Klaga, sörj då icke
För den korta stund, du korset bär!
Ifrån smärtans kalk till Gud du blicke,
Han dig värdar ömt, han är dig när.

O, hur sällt att gå vid faders-handen
Genom jordelif till lifvets land;
Vid den ljustigt lugna himlastranden
Ändtligt brista alla stoftets band.

Bøj ditt hufvud, tåligt lid din smärta,
Höj i tro din bön till fadren opp!
O, vår Gud, han har så ömt ett hjärta,
Och han sviker icke barnets hopp!

Trött du hvilar — men nu växa ringar,
Fast du icke ser, ej märker dem,
Och när fadern kallar, själen svingar
Stilla, saligt till sitt rätta hem.

Så till efterträdda faders-huset
Herden god det trogna lammet bär;
I det rena, k'ara himlaljustet
Allt förvandlat, allt förklaradt är.

Nu ej mera brytes blommans stängel,
Smärtans stormil härjar ej dess blad,
Stoftets barn är stulligt vordet engel,
O, hur lycklig, huru fri och glad!

Sådan lön och fröjd vill Gud beskära
Dem i honom här ha sökt sin frid.
Lof och tack och pris och makt och ära
Ske dig, Gud, nu och till evig tid.

Ulriksdal, den 28 aug. 1894.

— a —

Det gör musslan sjuk, att den bär pärlan i sig. Tacka himlen för den smärta, som förädla dig.

F. Rückert.

En liten biförtjänst,

som väl för många bildad kvinna å landsbygden kan blifva beaktansvärd, vill under-teknad här påpeka.

I och med journalismens, särskildt landsortspressens uppblomstring i vårt land, har behovet af goda tidningskorrespondenter i hög grad ökat. Det finns numera knappt en vrå, om än aldrig så undagömd, där icke något, låt vara med längre mellanrum, händer, som har intresse för pressen. Landsortstidningarna sträfvat alljämt att utvidga sin intressesfär och söka fördenskull öfverallt inom det område, som deras verksamhet omfattar, skaffa sig goda och pålitliga korrespondenter; de veta, att säkraste medlet att rotfästa sig på en plats är att noga följa med den platsens intressen, händelser och utveckling. Den, som skrifer detta, känner emellertid af erfarenhet, hvilka betydande svårigheter en landsortstidning har att skaffa sig dugliga korrespondenter. Ofta sakna de nödig bildning, hvaraf följden blir, att meddelandena bli mycket svårsläpiga, ofta vilseledande för redaktionen, som dessutom har extra besvär att omarbete desamma. Merendels äro de mera dugliga korrespondenterna folkskolelärare.

Egendomligt nog finnas ganska få kvinnor inom landsortstidningarnas tillfälliga medarbetarestab. Detta är så mycket märkligare, som det med all säkerhet finnes minst lika många kvinnor som män, lämpliga för detta. I en tid, då kvinnorna på alla områden söka sig nya inkomstkällor, bör man ej förbise ett fält, som visserligen ej skänker något levebröd, men som dock för mångt bildadt fruntimmer på landet, som sitter i små omständigheter, kan gifva en ej föraktlig biförtjänst med jämförelsevis ringa arbete. För dem, som vilja försöka sig på detta fält, men äro obekanta med detsamma, kunna följande upplysningar vara af värde.

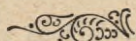
För det första är här icke fråga om något litterärt författarskap, endast om meddelande af nyheter. Det behöfves sålunda icke någon litterär begåfning (ehuru sådan visst icke är i vägen; är ni i besittning af förmåga att skriva små platskåserier, så mycket bättre!), endast vanlig skolbildning. Därjämte fordras vaken blick för hvad som händer i ert samhälle, påpasslighet, noggrannhet i uppgifter (bättre icke skriva, än skriva det som är osäkert!), god urskilning (låt bli att tala om familjeskvallor!), ferm expedition! Är ni i besittning af dessa för en tidningskorrespondent nödvändiga egenskaper, så vänd er till den tidning eller någon af de tidningar, inom hvars område er ort ligger. Det gör detsamma, om den ifrågavarande tidningen icke är spridd i er trakt. Ni är lika välkommen. (Naturligtvis dock under förutsättning, att tidningen ej har en tillfredsställande korrespondent *bosatt* på *samma* ort. Bor hon en eller annan mil längre bort, så låt icke afskräcka er. Den är alltid välkommen, som hinner först.) Helst bör ni, samtidigt ni erbjuder er som korrespondent, skicka en riktigt färsk och aptilig nyhet som prof på er förmåga. Detta är det bästa rekommendationskortet hos redaktionen. Vid val af tidning bör ni undvika annonsblad och sådana, som endast utkomma en gång i veckan. De betala i allmänhet dåligt eller intet. Vänd er till en ansedd tidning och *skrif aldrig utan betalning*. I allmänhet betalas från tre till fem öre raden.

En vanlig liten notis ger sålunda alltid en krona eller däromkring i inkomst. Jämför arbetet att sammanskrifva och afsända den med det arbete, som måste göras för att förtjäna en krona på virkning eller dylikt!

Har ni en gång introducerat er som korrespondent, så var angelägen att upprätthålla ert anseende som medarbetare i pressen. Låt aldrig något af vikt passera, utan att *genast* inrapportera det. Kom ihåg, att det ligger stor vikt på *genast*. Som en vägledning *hvad* ni bör skriva om, vill jag nämna: dödsfall och nekrologer, familjenotiser (bröllop, förlofningar, födelsedagar etc.), märkligare möten och fester (ju viktigare, dess utförligare referat), lustiga tilldragelser som ha värde som anekdoter eller folkklifsbilder, olyckshändelser, konkurser, viktiga kommunalstämmebeslut etc. Skaffa er pålitliga meddelare. Jag föreställer mig, att ett fruntimmer alltid har lättare än män att få sådana. Var icke rädd att göra en liten resa eller en promenad för att skaffa säkra detaljer, om något af större vikt inträffat. Var framför allt samvetsgrann och berättat med diskretion! Det är icke allt som lämpar sig för offentligheten. En sak till: gör era meddelanden så koncisa som möjligt! Iugenting är förargligare för en redaktion än att erhålla långa meddelanden om lapprisaker.

Under förutsättning att ni uppfyller här framställda fordringar, kan ni med visshet påräkna redaktionens bevågenhet. Den ger er många goda vinkar och kan stundom använda er som sin specielle korrespondent vid märkligare tilldragelser, då ni kan förtjäna ända till tio kronor på en dag. Det finns betrodna landsortskorrespondenter, som förtjäna flere hundra kronor årligen. Men en tidning fordrar då också å sin sida omutlig trohet. Det duger ej att ni gör det ringaste meddelande till någon af dess konkurrenter.

H. C.

Tankar om tårar.

Tårar äro skarpa, men lätt förslöade kvinnovapen.

*

Den som faller tårar för att få dyrbarheter, skall en gång komma därhän, att hon gärna gifve dyrbarheter för att kunna gråta.

*

Tårar äro mest rörande, då man minst väntar dem.

*

Den som gråter, när hon vill, är en stor skådespelerska, men den, som gråter mot sin vilja, har ett ädelt och oförfalskadt hjärta.

*

Kvinnotårar äro modisternas bästa bundsförvandter.

*

En mans tårar äro stundom hans lufs historia i sammandrag; skulle man mäta en ordinär kvinnas lufshistoria efter samma måttstock, skulle den fylla volymer.

*

Comme-il-faut-gråterskorna åtnjuta alltid bland den stora mängden anseende för godt hjärta. Hvad man med visshet kan säga om dem är, att de antingen äro vulgära eller öfverdrifvet känslsamma människor.

*

Tårar ha stundom räddat människolif; tyvärr äro de, då man bäst behöfver dem, svårast att framkalla.

*

De flesta tårar äro fullkomligt onödiga.

Hj. Cassel.

Kvinnorna på Korea.

I dessa dagar, då halfön Korea i följd af det pågående kriget tilldrager sig den allmänna uppmärksamheten, kan det vara af intresse att äfven få veta något om kvinnornas lif på denna afägsna halfö — »morgonrodnadens land» som de själfva älska att kalla det.

De koreanska kvinnorna af den förnäma klassen lefva ett instängdt lif, förrätta intet arbete och tillåtas ej att träffa någon annan än sin äkta man, föräldrar och några få kvinnliga vänner. De sakna all skolundervisning och äro strängeligen förbjudna att gå ut på gatorna i främlingars åsyn. Huru enformig och sorglig en sådan tillvaro är, är känt blott af dem själfva — ännu hafva de icke lärt att beklaga sig däröfver.

Den stora massan af de lägre kvinnorna är nästan mera afundsvärd, ehuru de knappast betraktas annat än som lefvande arbetsmaskiner.

Men de hafva dock större frihet att glädja sig åt än de förnäma kvinnorna. Kyskhet och sedlighet äro dock främmande begrepp för dessa stackars varelser. Detta fodras endast af de gifta kvinnorna, men måste hos dem vara absolut. De koreanska kvinnornas moraliska kodex är ej lik den, hvilken gäller för västerns kvinnor. De äro från barndomen inlärd, att lydnad gentemot männen är deras förnämsta dygd. Fäder, bröder och äkta män fordra hvar och en sin andel i denna öreflekterade och obetingade lydnad.

Ehuru de koreanska kvinnorna fästa en stor vikt vid att äga små händer och fötter och betrakta detta såsom höjden af skönhet samt såsom ett bevis på förnäm härkomst, så underkasta de sig likväl ej för att nå detta mål den förskräckliga tortyr som deras kinesiska systrar, hvilka icke kunna hoppas att erhålla position såsom första eller andra hustru till en kinaman af ädel börd, med mindre de äga dessa vanskapliga fortkomstledamöter, hvilka mer likna fårklöfvar än mänskliga fötter. En liknande afvikelse från kinesiska bruk tillåter sig den koreanska mandarin. Då hans kinesiska medbroder låter sina naglar växa, tills de likna roffågelsklor, för att därmed antyda sin lifslänga frihet från arbete, så ägnar den förre däremot den utsöktaste vård åt sina händer. Denna omvårdnad trottar all beskrifning och är ett gemensamt drag för båda könen. En europeisk gentlemans vackraste hand skulle se grof och oformlig ut vid sidan af den koreanska mandarinens hvita, genomskinliga, mjukt afsmalnande fingrar, med deras blekröda mandelformade naglar.

Då man lefver på Korea och ser den förfärliga trälldom, under hvilken kvinnan där suckar, sänder man ovillkorligen en bön till vår Herre att andra tider snart måtte stunda. Att föda barn är egentligen hennes enda raison d'être. Därtill komma hennes plikter som hushållerska, som stalldräng, som trädgårdsmästare och som arbetare ute på fältet. Utöm allt detta måste hon ständigt passa på att personligen betjäna sin man. Det är därför icke att undra på, att kvinnorna snart synas gamla och förslitna. Redan som ung är koreanska i allmänhet icke fager. Vid mera framskridna år liknar hon den afskyvärdaste hexa. — Den äkta mannen deremot tager sitt lif makligt. Om han är lycklig nog att äga en åkerlapp, så behöfver han blott under brådeste skördetid hjälpa sitt lastdjur (hustrun) en smula. Landet är så fruktbart, och hans

a språk på lifvets bekvämligheter så små, att resten af året kan han tillbringa i fullkomlig översamhet tillsammans med sin kära pipa. Rökning är koreanens största njutning, och sällan synes en man där utan en långskaftad pipa hängande i munnen.

Den kvinnliga dräkten liknar kinesernas och saknar hvarje spår af skönhet och elegans. Den består af ett par vida byxor af groft tyg, hvilka räcka ned på smalbenet. Kring lifvet äro de sammanhållna med ett tjockt snöre. Utanpå dessa bäres en kort kjol, hvilken räcker till knät. Kring skuldrorna ett litet ok eller axelstycke, vid hvilket ett par vida, långa ärmar äro fästade sålunda, att hela öfverkroppen från midjan lämnas obetäckt. Detta är den arbetande kvinnans vanliga dräkt. Tyget därtill beredes af hirsstjälkarnes fibrer. Likaså ofta händer dock, att kostymen är förfärdigad af ett stycke shirting »väfd i Manchester».

Från Iduns läsekrets.

Från en sportfiende

ha vi emottagit nedanstående skrivelse, hvilken vi ej vilja förneka plats, trots dess öfverdrifter, då den nog torde innehålla en fond af sanning, som kanske finner genklang i många läsarinners sinne.

Herr Redaktör.

Jag vet, att ni är en man, som kåde kan gifva och taga reson, därför hoppas jag få taga till orda med anledning af uppsatsen: »Kvinnlig simkonst» i ett af Iduns senare nummer.

Vare långt från mig att ogilla kvinnornas simfärdighet. Konst vill jag icke kalla den. Hvad jag och säkert de flesta kvinnor med mig ogilla, är att simfärdigheten bland kvinnorna skall urarta till — ursäkt uttrycket — samma *fåneri* som hos männen. Tycken I icke, mina ärade läsarinna, att det låter lika ömkligt som löjligt, dessa titlar: simkandidat, simmagister, simjubelmagister och — ifall vi icke redan hafva, så få vi nog snart — professorer! Jag är varm vän af all slags kroppsöfning och har både som flicka och fru öfvat sådan, till och med simning, ehuru jag aldrig kommit på den befängda idén att blotta mina behag ända därhän att blifva sportkvinna, d. ä. i mitt tycke — ingen kvinna. Hur vederstygglig blir icke hvarje liten färdighet, så snart den ställes i sportens tjänst. Detta gäller om männen, hur mycket mer då om kvinnorna! Många af oss hafva på sina samveten, att vi bidragit till att fördärfva en hel hop unga, förhoppningsfulla ynglingar. Fördärfvet har bestått däri, att vi gillat, ja uppmuntrat deras idrott- eller sportvurm, hvarigenom deras intelligens förjagats. Se bara på dessa beklagansvärda velociped-, skridsko-, skid-, gång-, rodd- och hvad allt de heta sportare med deras stirrande, intetsägande blickar och brösten fullhända med lullull, och edra samveten skola säga: har jag icke del i denne ruin? Jo, likavisst som en del nutids skolmän och kvinnor, som mena att de skola befördra fosterländskhet, härdighet och själskraft genom införande af sport i skolorna, hafva slagit in på orätt väg, så hafva ock vi genom vår dåraktiga uppmuntran skadat dessa ungdomar, och tiden är inne, att vi söka bättra skadan. Låt oss då icke föregå med dåliga exempel. Må våra döttrar lära sig simma, må de deltaga i gymnastik, men förbjuden dem detta såsom sport. Och gån aldrig att äse någon sport, manlig eller kvinnlig, och i rädden det upp växande släktet.

L—a S.

Döds-kyssar.

Det är en rätt allmän sed att kyssa de kära afsomnade, som för alltid ryckts ifrån oss, äfven långt efter dödsfallet. Den, som skriver dessa rader, bevittnade nyligen vid en begrafning en dylik scen, hälsovådlig

i högsta grad och motbjudande för de utomstående. Det var en stackars präktig gammal kvinna, som slitit och släpat allt sitt lif. Elhög ålder kom på hennes del och så till sist — efter en glädjefattig tillvaro — en förskräcklig, veckolång kamp med döden! Hon låg i sin kista, af magrad till ett skelett, och de första tecknen till förvandling hade redan inställt sig. Den sista färden förestod, och locket skulle påskruvas — då trängde sig barnen och andra anförvänder fram och kysste liket på ögon och mun. Jag vände mig bort. Åsynen, hur äfven de små lyftes upp för att kyssa det af dödsdömt betäckta ansiktet, var mig för vidrig. I sanning, hur lätt kunna icke dylika ömhetsbevis i ordets allvarsammaste mening bli *dödskyssar!*

Men bortsedt från, huru hälsovådlig denna sed att kyssa lik måste vara, så finner jag den från andra synpunkter lika motbjudande. Dödens heliga ro kränkes däraf. En kyss på pannan till ett sista farväl eller en tack-samhetens handkyss, omedelbart efter att det kära lifvet slocknat, må möjligen kunna försvaras och äfven vara stunden värdigt — men hvad därutöfver är . . .

Den gamla kvinna, vid hvars bår jag nyss stod, hade under sitt lif allt för ofta saknat barnakärleken och mängen stund måst i tysthet sörja öfver de sinas kärlekslöshet. Hvad gagnade henne dessa kyssar och ömhetsbevis efter döden? Nej, låtom oss hellre i lifvet glädja våra anhöriga med vänlighet och uppmärksamhet, det är det rätta handlings sättet, på hvilket ingen förebråelse följer.

Och bort med detta likkyssande! Bort, bort med dödskyssarne!

Nive.

Ur notisboken.

Kronprinsessan. Kronprinsessans hälsotillstånd, som under färden med Drott i början af månaden och äfven under de närmaste dagarne därefter varit tämligen tillfredsställande, har under den senaste veckan ånyo försämrats. Kronprinsessan ämnar, enligt telegram från Karlsruhe, den 15 september inträffa i Mainau.

En minnesvärd öfver Anne-Charlotte Lefler, hertiginna af Cajanello, aftäcktes i söndags å Djursholm. Vården är belägen i parken till prof. Mittag-Leflers villa på en klippa med vidsträckt utsikt öfver land och sjö. Den utgöres af en 15 fot hög bautasten af Stockholmsgranit, å hvilken inhuggits efter teckning af arkitekten A. Lindgren och efter mönster från Græcia Magna (Syditalien), utom inskriften, en symbolisk kvinnofigur med lyra i handen inom en rikt ornerad ram i hästskoform. Arbetet har utförts å Anderssons mekaniska stenhuggeri i Stockholm.

Hertig Cajanello och hans spida son närvaro då värden restes.

Svenskor, som utmärka sig i England. En af Wallinska skolans studentskor, fröken Anna Paves, har för utmärkt framgång vid en i Cambridge aflagd examen, förnämligast i språk, af det stora kvinnokollegiet därstädes, Newnham College, tillerkänts ett »scholarship» och ett »exhibition» af sammanlagt 900 kr. för att därstädes kunna fortsätta sina studier för graden.

Fröken Paves är emellertid ej den enda svenska, som i den gamla engelska lärdomsstaden ökar sitt vetande. Dottern af en af våra kända industriidkare, fröken Augusta Ljungquist från Munksjö, har äfven redan ett år studerat vid Newnham College med afsikt att om något år aflägga examen.

Teater och musik.

Å Kungl. Operan uppfördes i onsdags för första gången under denna säsong Verdis »Aïda» med fru Östberg i titelpartiet. Radamès' parti utföres fortfarande af hr Bratbost, Amneris fröken Almati, Amnasro hr Söderman, Ramphis (öfversteprästen) hr Selligren. Hr Brag uppträdde för första gången i konungens parti. Vi torde återkomma till denna föreställning.

Djurgårdsteatern uppförde i måndags inför nära utsåldt hus för 50:e gången »Ljungby horn», hvarvid åt den med rätta för framställningen af trollet Didriks roll så uppskattade hr J. Hagman öfverlämnades en lagerkrans med band i de blå-gula färgerna och inskriptionen »Till Didrik». Bifallet var under aftonens lopp synnerligen lifligt.

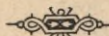
Södra teatern börjar sin speltermin den 1 september. Nyengagerade vid denna scen äro: fru H. Lambert, född Sundqvist, frökenarna Paldani och Andersson samt hrr Hedberg och Sjögren. Bland nyheter, som komma att gifvas, äro: »Ni», komedi i 1 akt, af öfverstelöjtnant Fröding, »Utan hemgift», fars i 3 akter, af Albert Debilly; »Panelhöns», lustspel i 4 akter af O. Blumenthal, »Doktor Jojo», fars i 3 akter, af Albert Carré.

Turnén Ida Aalberg. Vid valet af program för denna turné, som börjar den 1 september å Vasateatern härstädes, har man främst sökt bereda publiken tillfälle att se henne i de roller, som tillhöra hennes modernaste repertoar, och hvari hon under senaste år firat sina förmästa triumfer. Dit höra den ursprungliga finska upplagan af »Kristi Fleming» (Elinan surma), »Cameliadamen» och »Thérèse Raquin» samt »Adrienne Lecouvreur», hvaraf emellertid endast de båda akter gifvas, hvari titelrollen äger någon betydelse. Programmet upptager för öfrigt Vergas skådespel »Cavalleria rusticana», som till skilnad från operan blifvit kalladt »Santuzza» efter den kvinnliga hufvudrollen, som utföres af fru Aalberg. Såsom mellanspel till dessa båda skådespel gifves en liten genrebild af Paul Ginisty, den bekante Pariskrönikören, »På bar gärning», »Un flagrant delit». Nora, som tillhör fru Aalbergs tidigare repertoar, torde först senare komma till uppförande.

De första programmen i Stockholm blifva »Kristi Fleming» och »Cameliadamen».

Sen till, att *Idun* och *Iduns Modetidning* finnas hos alla edra bekanta!

Barmhärtighet.

Skiss af

Wilma Lindhé.

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.)

Endast Elfrida visste ej, hvar hon skulle slå sig ner. Värden hade talat vid henne en lång stund, majoren och ett par andra herrar hade också sagt några ord, och hon hade försökt hitta på nya samtalsämnen för att hålla dem kvar och ej behöfva stå ensam, som hon nu gjorde.

Afståndet mellan henne och de andra gästerna vidgades allt mer, och hon kände sig tusen gånger mera främmande, än om hon varit bland idel obekanta. Tilltalade hon någon, blef det ett helt kort svar, och vanligen fick den hon vänt sig till så brådt att byta plats eller tilltalla någon annan, att konversationen afbröts i sin början. Hon kände också, medan blygselns rödnad brände hennes panna, att hon var ett föremål för allas blickar och för mer än ett af de hviskande samtal, som fördes i vråarna.

Fanns det några — och det fanns det väl — som tyckte synd om henne, vågade de ej närma sig. Den ena var rädd för hvad den andra skulle tycka, och allra räddast voro de, som hade ringaste om än så hemliga fläck på den egna samvetstaflan.

Till slut kom baron G. och började kurtisera henne på ett närgånget, sårande sätt.

Var hon då så sjunken, så förlorad, att han kunde våga?! Himmelske Gud! hvad skulle hon göra?!

»Elfrida!» sade en klar böjlig stämma, som hördes öfver hela rummet, »här sitter du ensam, och jag som sökt dig hela kvällen!»

Samma varma ögon som för en stund sedan sett in i hennes, mötte henne nu.

De kände knappast hvarandra och voro ej du, förrän i det ögonblick rektorskan tog den förtvivlades arm i sin och förde henne bort till en soffa för två.

»Johan,» ropade hon till mannen, som stod framme vid fönstret, »här skall du få göra en angenäm bekantskap.»

Han — som tog för godt allt, hvad hustrun gjorde, och som i hjärtat var ett stort rätt-tänkande barn — begrep intet, men fann sin hustrus väninna förtjusande.

Snart kommo tvänne lärare och en notarie till, och den lilla kretsen blef en värld för sig. Baronens slog väl ett par lofvar därutänför; ty där sutto ju stadens båda vackraste fruar — som väl borde fallit på hans lott — men stolarna framför soffan makades liksom genom tyst öfverenskommelse närmare hvarandra, som till en sköldborg.

Dukningen till supén, som tog en hel evighet, pågick och lite hvar gäspade förstulet. Endast där borta vid soffan hade man roligt.

Allt rektorskan kunde skratta så muntert, hade ingen anat, och lika litet att hennes man — bokmalen — kunde vara en så älskvärd sällskapsmänniska. Hvad de pratade om, ville en hvar ha reda på; men man fick endast

lösryckta strofer här och där, som tydde på att samtalet rörde sig om böcker, resor, musik, gemensamma bekanta och allmänt mänskliga intressen. Ibland var det tydligen också bara nonsens, men rent opersonligt.

Var detta läzerskan? Var det tillgjordhet? Eller stod hon verkligen på en så helt annan ståndpunkt än någon i samslingen, att de knappast anade hennes väsens innersta kärna? Att hon var samhällets mest ansedda kvinna, kunde ingen förneka, och den hon tagit under sitt beskydd steg ovillkorligen i det allmänna omdömet.

Supén blef mycket liflig och herrarne, som tagit försvarligt till bästa af varorna nere i lusthuset, läto sig nu de många rätterna och goda vinerna väl smaka.

Skratt, prat, skämt, hurrarop, slammer af porslin, silfver, glas och knifvar öfverdöfvade hvartannat, och genom alla sinnen gick en ådra af försonlighet och hjärtnupen vänlighet.

Elfridas bleka kinder hade fått färg, det såg ut, som om lite hvar ville utplåna den skymf hon lidit, och innan supén var slut, hade friherrinnan till och med frågat, hvifrån hon fått sitt charmanta plyngarnityr och hvad det kostat.

Allt som tiden gick blef vänligheten allt större med handslag, omfamningar och ordsvall utan mening eller slut. Det ena talet aflöste det andra, likt en malande kvarn, och vid likören på kaffet proponerade majoren brorskal med handlanden Person och svor på, att han var en hedersman.

Undan det döfvande sorlet — vissa att ej bli saknade — smögo sig rektorskan och Elfrida arm i arm ut på en liten balkong, som vette utåt trädgården.

Hur stilla och ljum var ej vårnatten, fylld af obestämda dofter från den nyomgrädda myllan och den vaknande växtvärldens dolda under. Hvilken kontrast mot larmet därinne!

Båda stodo tysta, så böjde Elfrida sig ner och kysste rektorskans hand, medan tårarna regnade däröfver. »Tack! Jag skall aldrig glömma denna dag!»

Rektorskan smekte lätt det lockiga håret. »Jag är glad att ha gjort din bekantskap, och nu ska vi vara mycket tillsammans! Jag har ett så lyckligt hem och...»

En krampaktig snyftning kom henne att stanna midt i meningen.

»Försök att inte sörja,» återtog hon. »Tro mig, det finns så mycket att lefva för, om man ser bort ifrån sig själf och tänker lite mera på andra.»

»Jag skall försöka — men deras förakt. Jag kan inte bära det!»

»Deras förakt?! Här väger det mycket, men där» — hon pekade mot den mattblå stjärnhimmeln — »inte så mycket som ett försvinnande dammkorn — och endast där finnes den, som har rätt att döma.»

Innehållsförteckning.

Ida Aalberg; af Harald Molander. (Med porträtt). — Huru man förlorvar sig; några betraktelser för Idun af Helena Nyblom. — Xenia-institutet; ryska tsaren och kvinnofrågan. (Med porträtt af storfurstinnan Xenia). — I ro; skissa för Idun af Mari Miki. — † Märta Eketrä. — Till den brutna blomman; poem, Märta Eketräs minne tillägnadt, af ——. — En liten biförtjinst; af H. C. — Tankar om tårar; af H. C. Cassel. — Kvinnorna på Korea. — Från Iduns läsekreter: Från en sportfiende, af L-a S. — Dödskyssar; af Nixe. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Barmhärtighet; skiss af Vilma Lindhé. (Forts. o. slut). — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linde.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Jag har en makt att elda
Hvar ädel män'skas håg,
Och både ung och gammal
Jag för i segertåg.
Att icke mig han känner,
Så arm väl ingen finns,
Och svek mot mig är svartast
Bland brott historien minns.
De storlåd häfden fylla
Jag oftast verkat har;
Jag mod i striden tänder,
Om än jag offer tar.
Hvems hjarta har ej vidgats
Vid ljudet af mitt namn,
Och folk och individer
Förbrödras i min famn.
Med starka band jag binder
Och rymmarn återför
Och utaf kärke piltar
Jag store männer gör.

Med sutton svenska runor
Man kan mig teckna här,
Men helst i nordbons sinne
Mitt namn jag ristadt bär.

Hvad plägar bruden smycka
På gammal Sveased?
Hvem brukar vid en sjukbädd
Som oftast vara med?
Tre, fyra sorter fågel.
Eit namn på hvar soldat.
Hvad förr i krig man nyttjat.
Hur kallas tanklöst prat?
Eit hafsdyr, som dock mera
Med växter likhet har.
En sak, som städs om vintern

Hvar pojkes glädje var.
Hvad ej för tungt man göra
För män'skor eller djur.
En som hoz småfolk verkar
Respekt med sin figur.
Två utaf skogens jättar;
Och så en skogens dvärg.
En trakt i Dalabygden.
Ett af Italiens berg.
Hvad ifrån templen stiger.
Hvad piskar havvets skum?
Hvad gossen bör i skolan
— Om han ej är för dum. —
En utaf Valhalls gudar.
Hvad släcker kriget ut?
En liten, doftrik blomma.
Och så en stad till slut.

Erland.

Charad.

Om du öfver hufvud mitt första ej äger,
Ett hem du då saknar helt visst.
Och är du mitt andra, medlidsamt man
säger:

»Beklagligt» om dig först och sist.
En gång du nog drömde mitt tredje
att blifva
att därtill!
Med vännen så kär, som du önskade
gifva
Ditt hjarta. — Dock det är ej nöd att
du vill.
Mitt hela, hvad mände då detta nu
vara?

Ett verktyg för »upplysning» blott.
Ej mera därom jag behöfver förklara,
Ty detta du redan förstätt.
E. Weis.

Länkgåta.

Utan att omflytta bokstäfverna får
man ur ett substantiv (titel på ämbets-
man) följande:

Mitt första går och betar på mitt an-
dra.
Mitt tredje bör man göra åt hvarandra.

Springaregäta.

luft	sista	öfver	stark	lande	stämm	park	dig
allt	nera	i	mas	der	och	strå	topp
af	det	den	vår	der	sol	väl	dof- tande
opp	och	hym	ljus	var	de	nes	är
är	drifvor	kallt	ö	är	det	i	står
det	och	det	nyss	och	så	det	luddar
na	blom	stån	lar	och	på	ande	jublar
upp	sor	smalt	ster	del- sens	och	i	mark

Juli.

Den god är plär man nämna för mitt
fjärde.

Mitt femte, om förnuftig, har sitt värde.
Mitt sjätte lammet får, när törst det
plägar.

Att sjunde hämta man till posten
tågar.

Mitt åttonde om vintern existerar.
Omkring mitt nionde jämt cirkulerar
Ett fludium. Nu endast ett är kvar —
Mitt tionde — af sten det alltid var.

S. L.

Länkgåtan: Österrike; ö—ös—te—er—rik—
rike.

Charaden: Fransman.

Triangelaritmogryfen: Koran, otur, rus, ar, n.

Prokopen: Flotta,
Lotta,
Ota.

Fyrkantgåtan:

H Ä S T
Å R L A
S L A K
T A K T

Internationela bokstafsgåtan: Carl af Wir-
sen — Norman, Ebers, Snolksky, Runeberg,
Ibsen, Wagner, Feuillet, Atterbom, Longfel-
low, Rafael, Andersen, Calderon.

Lösningar.

Logogryfen: Sjöbubbla; puls, usla, slå, bula,
sula, salu, bal, bas, bäl, al, asp, blåsa, blus,
på, ås, alp, såpa, så, sup, spå, Saul, Paul,
lås, p.

Säljes i $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{2}$ kilo-paket med beskrifning å hvarje paket.
Representant för Sverige: Carl R. Matton, Stockholm.

Talrika ombud i landsorten.

PICOTS TVÄTTPULVER

»Lessive
Phenix»

Öfverträffar alla andra tvättmedel!

Klorfritt!
Praktiskt!
Billigt!
25 guldmedaljer